

asociace { **DÍTĚ a
RODINA**

Pěstounské rodiny v České republice

Základní charakteristiky pěstounů a dětí v pěstounské péči

Srpen 2019

Tato analýza mohla být realizována díky ochotě doprovázejících organizací, které poskytly potřebné údaje. Rádi bychom všem zapojeným organizacím tímto poděkovali za jejich spolupráci při vyplnění dotazníků.

© Asociace Dítě a Rodina, z.s.

Sídlo: Vyšehradská 320/49, 128 00 Praha 2

Info@дитеarodina.cz, www.дитеarodina.cz

Zpracovatelé analýzy: Ing. Dana Lipová, Ing. Anna Krbcová, Ing. Kamila Tomanová

Realizátory této analýzy jsou Nadace Sirius (dále jen „Nadace“) a Asociace Dítě a Rodina (dále jen „Asociace“).

V roce 2018 Nadace Sirius zveřejnila výsledky exkluzivního průzkumu „Postoje české veřejnosti k pěstounské péči“, který provedla agentura Median (Median: 2018). Průzkum veřejného mínění mapoval znalosti a představy české veřejnosti o pěstounské péči. Mimo jiné zjišťoval představy veřejnosti o tom, jak vypadá typický pěstoun a o kolik dětí pečuje. V okamžiku, kdy Nadace chtěla porovnat tyto představy s reálnými daty, nenašla žádné oficiální statistiky, z kterých by se dalo čerpat. Proto se rozhodla ve spolupráci s Asociací realizovat průzkum pěstounské péče. Asociace oslovila své členské organizace s žádostí o poskytnutí anonymizovaných údajů o pěstounských rodinách, které doprovázejí, a zajistila sběr dat. Nadace zajistila zpracování dat a vyhotovení závěrečné zprávy.

Nadace Sirius je českou soukromou nadací působící v oblasti péče o ohrožené děti v České republice již od roku 2008. V rámci své činnosti mimo jiné vyhledává a podporuje projekty, jejichž cílem jsou změny systému péče o ohrožené děti, a podporuje a realizuje výzkumy v oblasti péče o ohrožené děti, a to především o děti ohrožené sociálním prostředím nebo děti se zdravotním znevýhodněním.

Asociace Dítě a Rodina, z.s., je sdružením 74 neziskových organizací z celé České republiky, které působí v oblasti péče o ohrožené děti. Svými aktivitami naplňují přání, aby každé dítě mohlo vyrůstat v rodinném prostředí.

1. Vymezení základních pojmů

Pěstounská péče

Pěstounství neboli pěstounská péče je státem garantovaná forma náhradní rodinné péče v České republice, kdy je dítě po určitou dobu svěřeno do péče jednotlivce nebo manželského páru. Umožňuje dětem, které by jinak byly umístěny do ústavní výchovy, vyrůstat v rodinném prostředí. Pěstounská péče má v České republice přednost před ústavní péčí.

Pěstounská péče vzniká rozhodnutím soudu. O pěstounské péči může soud rozhodnout na dobu, po kterou trvá překážka bránící rodičům v osobní péči o dítě. Končí nejpozději zletilostí nebo nabytím svéprávnosti dítěte. Legislativně je ošetřena zákonem 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (§47) a novým občanským zákoníkem (zák. 89/2012, § 958 – 970).

Legislativa rozlišuje dvě formy pěstounské péče:

- **Pěstounská péče na přechodnou dobu** – tato forma je koncipována jako dočasné opatření na dobu maximálně dvanácti měsíců.
- **Pěstounská péče** – tato forma je koncipována jako stabilní a dlouhodobé opatření pro děti, o které se rodiče nemohou, neumějí nebo nechťejí postarat a zároveň pro ně nejsou vhodné jiné formy náhradní rodinné péče (poručnictví, péče jiné osoby) nebo adopce.

Ačkoli legislativa rozlišuje pouze dva typy pěstounské péče, pěstounskou péči a pěstounskou péči na přechodnou dobu, v praxi odborníci rozlišují tři skupiny, kdy pěstounskou péči dlouhodobou dělí ještě na příbuzenskou (nezprostředkovanou) a nepříbuzenskou (zprostředkovanou), podle vztahu dítěte k pečovateli.

Pěstounská péče na přechodnou dobu

Tato péče je koncipována jako krátkodobá, maximálně na dobu dvanácti měsíců. Je vnímána jako přechodné řešení pro dítě. Je vhodná například pro děti, u nichž je zřejmé, že se brzy budou moci vrátit do své rodiny, nebo naopak, u nichž je jisté, že se do rodiny nevrátí a budou osvojeny. Pěstouni obvykle poskytují svoji péči dítěti po dobu, než si vlastní rodina uspořádá svoji situaci tak, aby se dítě mohlo vrátit zpět, nebo než se najde jiné dlouhodobé řešení (například péče příbuzných, osvojení či dlouhodobá pěstounská péče).

Zájemci o pěstounskou péči na přechodnou dobu prochází procesem zprostředkování pěstounské péče tak, jak je dáno zákonem o sociálně-právní ochraně dětí (§ 19a – 27). Tento proces zahrnuje, mimo jiné, odborné posouzení orgánem sociálně-právní ochrany dětí a odbornou přípravu v rozsahu 72 hodin.

Dlouhodobá pěstounská péče zprostředkovaná

Tato forma péče je koncipována jako dlouhodobé řešení. Využívá se pro děti, u kterých byly vyčerpány všechny možnosti návratu zpět do vlastní rodiny, a nebylo možné zajistit dítěti péči v rámci jeho širší rodiny ani v rodině osvojitelské. Děti obvykle zůstávají v pěstounské rodině několik let, často až do své dospělosti. V některých případech se dítě vrátí do vlastní rodiny. Pěstouni jsou také povinni podporovat kontakt dítěte s jeho vlastní rodinou.

Zájemci o pěstounskou péči dlouhodobou rovněž procházejí procesem zprostředkování pěstounské péče tak, jak je dáno zákonem o sociálně-právní ochraně dětí (§ 19a – 27), v rámci kterého procházejí odborným posouzením orgánu sociálně-právní ochrany dětí a absolvují odbornou přípravu v rozsahu 48 hodin.

Dlouhodobá příbuzenská pěstounská péče (nezprostředkovaná)

I v tomto případě jde o dlouhodobou péči o děti, u kterých byly vyčerpány všechny možnosti návratu zpět k vlastním rodičům. V tomto případě je však pečovatel z okruhu jeho širší rodiny. Děti v této péči obvykle zůstávají do své dospělosti. I tito pěstouni jsou povinni podporovat kontakt dítěte s jeho vlastními rodiči.

Na rozdíl od obou předchozích skupin pěstouni neprocházejí procesem zprostředkování, tj. neabsolvují odborné posouzení ani odbornou přípravu.

Péče příbuzných má často řadu specifík oproti zprostředkované pěstounské péči. Asi nejvýznamnější je věkový rozdíl mezi dítětem a pečující osobou. Ve velkém množství případů je pečovatelem prarodič dítěte.

Pěstoun

Pěstounem je fyzická osoba, která je osobou pečující, nebo osoba v evidenci vedené krajským úřadem. Může to být jednotlivec nebo manželský pár, který je k péči o dítě vhodný, poskytuje záruku řádné výchovy dítěte a má bydliště na území České republiky. Pěstoun je povinen a oprávněn o dítě osobně pečovat. Pěstoun je povinen a oprávněn zastupovat dítě a spravovat jeho záležitosti v běžných věcech, není však jeho zákonným zástupcem. Rovněž k dítěti nemá vyživovací povinnost.

Mezi povinnosti pěstouna patří (§ 47 zákona o sociálně-právní ochraně dětí):

- rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s jeho rodiči, dalšími příbuznými a osobami blízkými,
- zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě v rozsahu 24 hodin v době 12 kalendářních měsíců po sobě jdoucích,
- umožnit sledování naplňování dohody o výkonu pěstounské péče a spolupracovat se zaměstnancem pověřeným sledovat vývoj dětí (OSPOD).

Pěstoun má právo na (§ 47 zákona o sociálně-právní ochraně dětí):

- poskytnutí trvalé nebo dočasné pomoci při zajištění osobní péče o svěřené dítě ve formě zajištění krátkodobé péče,
- poskytnutí pomoci se zajištěním celodenní péče o svěřené dítě nebo děti, která je přiměřená věku dítěte, v rozsahu alespoň 14 kalendářních dnů v kalendářním roce, jestliže svěřené dítě dosáhlo alespoň věku 2 let,
- zprostředkování psychologické, terapeutické nebo jiné odborné pomoci alespoň jednou za 6 měsíců,
- zprostředkování nebo zajištění bezplatné možnosti zvyšovat si znalosti dle zákona,
- pomoc při plnění povinností udržovat sounáležitost dítěte s jeho rodiči, dalšími příbuznými a osobami blízkými, včetně pomoci při zajištění místa pro uskutečňování styku oprávněných osob s dítětem a při zajištění asistence při tomto styku.

V této analýze je termínem pěstoun myšlen jak pěstoun, tak pěstounský pár. V případě pěstounského páru se do dotazníku vyplňovaly vždy demografické údaje ženy, protože se vycházelo z předpokladu, že ženy v páru ve většině případu plní roli hlavního pečovatele o svěřené dítě.

Doprovázení pěstounských rodin

Od 1. ledna 2013 v souvislosti s novelou zákona o sociálně-právní ochraně dětí byl zaveden nárok pěstounských rodin na odbornou pomoc ve formě služeb (doprovázení pěstounských rodin). Obsah a forma podpory vychází ze zákonných povinností pěstounům.

Doprovázení probíhá na základě dohody o výkonu pěstounské péče, kterou pěstoun nebo pěstounský pár uzavírá s některým z pověřených subjektů (OSPOD nebo pověřená osoba), pro stručnost

označovaných obvykle jako „doprovázející organizace“. Pěstounům jsou obvykle poskytovány následující služby: účelová odlehčovací péče, neúčelová odlehčovací péče, zajištění či zprostředkování odborné pomoci, zajištění průběžného vzdělávání pěstounů, podpora vztahu s rodiči dítěte a dalšími blízkými osobami a dohled nad naplňováním dohody o výkonu pěstounské péče. Kromě těchto služeb může doprovázející organizace nabídnout pěstounovi i další nenárokové služby v souladu s potřebami dítěte.

Pěstoun uzavírá jedinou dohodu o výkonu pěstounské péče bez ohledu na počet svěřených dětí. Jsou-li pěstounem oba manželé, společně uzavírají také jedinou dohodu.

Doprovázející organizace mají nárok na státní příspěvek na výkon pěstounské péče. Tento státní příspěvek je určen na pokrytí nákladů vynakládaných na zajišťování pomoci osobám pečujícím, osobám v evidenci nebo svěřeným dětem a na provádění dohledu nad pěstounskou péčí.

V této analýze je termínem doprovázející organizace myšlena pověřená osoba, tj. právnická nebo fyzická osoba, která je na základě rozhodnutí pověřena výkonem sociálně-právní ochrany. Dotazník nebyl zaslán na žádný obecní úřad obce s rozšířenou působností, obecní úřad nebo krajský úřad.

2. Výzkumný vzorek

Sběr dat byl realizován v období červenec až září 2018. Asociace oslovila své členy s žádostí o poskytnutí anonymizovaných údajů o pěstounských rodinách, které doprovázejí. Mezi členy Asociace bylo v červenci 37 organizací, které byly pověřeny doprovázením pěstounů. Všechny tyto organizace byly osloveny s žádostí o vyplnění strukturovaného dotazníku (příloha č. 1).

Sběr vyplněných dotazníků byl zahájen 11. července 2018 a byl ukončen 18. září 2018. Organizace vyplňovaly samy vždy souhrnně jeden dotazník za organizaci, kde uváděly data za všechny pěstouny, které v době sběru dat doprovázely. Dotazníky byly distribuovány a sbírány v elektronické podobě.

Vyplněné dotazníky zaslalo zpět 21 organizací. Celkem bylo osloveno 37 organizací, návratnost dotazníků byla tedy 57 % z oslovených organizací.

Organizace, které poskytly data, působí v 11 krajích (tab. 1). Průzkumu se neúčastnila žádná ze Středočeského kraje, Olomouckého kraje a kraje Vysočina.

Tabulka 1: Zastoupení krajů v analýze

KRAJ	Počet organizací
Hlavní město Praha	3
Jihočeský kraj	2
Jihomoravský kraj	2
Karlovarský kraj	1
Královéhradecký kraj	1
Liberecký kraj	3
Moravskoslezský kraj	2
Pardubický kraj	1
Plzeňský kraj	1
Ústecký kraj	2
Zlínský kraj	3
Celkový součet	21

Celkem se podařilo získat údaje o **1 004 pěstounech z 11 krajů**.

V jejich rodinách bylo v době sběru dotazníků svěřeno do pěstounské péče **1 463 dětí**.

3. Demografické charakteristiky pěstounů

Výzkumný vzorek je složen z 1004 pěstounů, kteří žijí v 11 krajích České republiky. U těchto pěstounů byly sledovány základní demografické charakteristiky, jako je věk, pohlaví, vzdělání, velikost bydliště, vyznání a nejvyšší dosažené vzdělání. Pozornost byla také věnována typu pěstounské péče (dlouhodobá pěstounská péče, příbuzenská pěstounská péče a pěstounská péče na přechodnou dobu). U příbuzenské pěstounské péče byl sledován vztah pěstouna k svěřenému dítěti.

3.1. Typ pěstounské péče

Oficiální statistiky MPSV sledují pouze typ pěstounské péče a vztah pěstouna k dítěti. Dle těchto statistik v roce 2017 vykonávalo 12 351 osob pěstounskou péči, přičemž příbuzenská pěstounská péče tvořila více – 68 %, dlouhodobá pěstounská péče představovala 25 % a pěstounská péče na přechodnou dobu tvořila zhruba 7 % (tabulka 2).

Tabulka 2: Počet osob vykonávající pěstounskou péči dle typu pěstounské péče v roce 2017

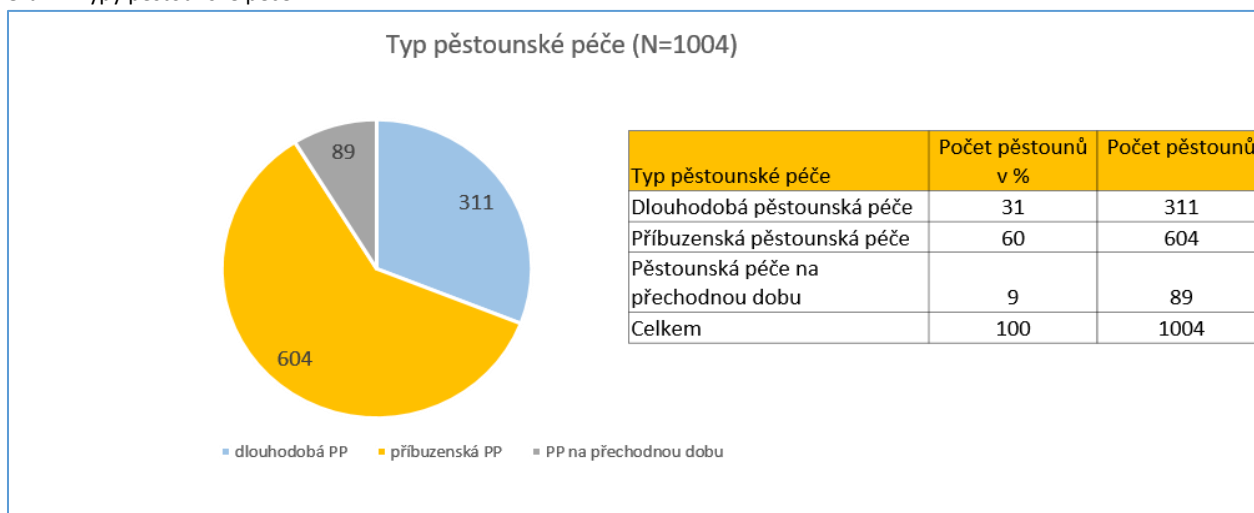
Typ pěstounské péče	Počet pěstounů v %	Počet pěstounů
příbuzenská pěstounská péče	68 %	8343
dlouhodobá pěstounská péče	25 %	3108
pěstounská péče na přechodnou dobu	7 %	900
celkem	100 %	12351

Zdroj: MPSV: Roční výkaz o výkonu sociálně-právní ochrany dětí za rok 2017

Vzorek pěstounů, kteří se účastnili této analýzy, koresponduje s oficiálními statistikami.

Převažujícím typem pěstounské péče ve vzorku je příbuzenská pěstounská péče, téměř dvě třetiny pěstounů mají nějaký příbuzenský vztah ke svěřenému dítěti. Pouze necelých 10 % pěstounů jsou pěstouni na přechodnou dobu (graf 1).

Graf 1: Typy pěstounské péče

Zdroj: Median, 2018

Vztah dětí k pečovateli u příbuzenské pěstounské péče

V případě příbuzenské pěstounské péče oficiální statistiky MPSV uvádějí, že tři čtvrtiny (78 %) příbuzenských pěstounů tvoří prarodiče dítěte (tabulka 3).

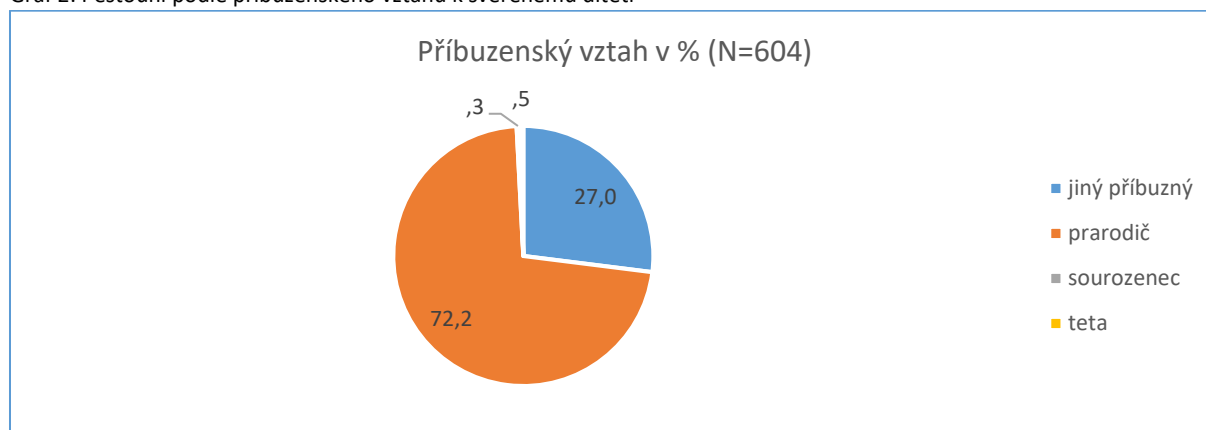
Tabulka 3: Počet osob vykonávající pěstounskou péči a jejich vztah k dítěti v roce 2017

Typ pěstounské péče	Počet osob, které mají svěřeno alespoň 1 dítě	Vztah k dítěti		
		Prarodiče	Jiný příbuzný	Cizí
Pěstounská péče	11451	6557	1786	3108
Pěstounská péče na přechodnou dobu	900	0	2	898

Zdroj: MPSV: Roční výkaz o výkonu sociálně-právní ochrany dětí za rok 2017

V analyzované skupině pěstounů je nejběžnějším příbuzenským vztahem situace, kdy je **pěstoun babičkou (dědou)**, ve **vzorku šlo téměř o tři čtvrtiny příbuzenských pěstounů (72,2 %)**. Ve vzorku se objevily i situace, kdy je pěstoun tetou (strýcem) nebo sestrou (bratrem) svěřeného dítěte nebo jiným vzdálenějším příbuzným (graf 2).

Graf 2: Pěstouni podle příbuzenského vztahu k svěřenému dítěti

Poměr prarodičů na příbuzenské pěstounské péči ve výzkumném vzorku tedy odpovídá poměru uváděnému ve statistikách MPSV.

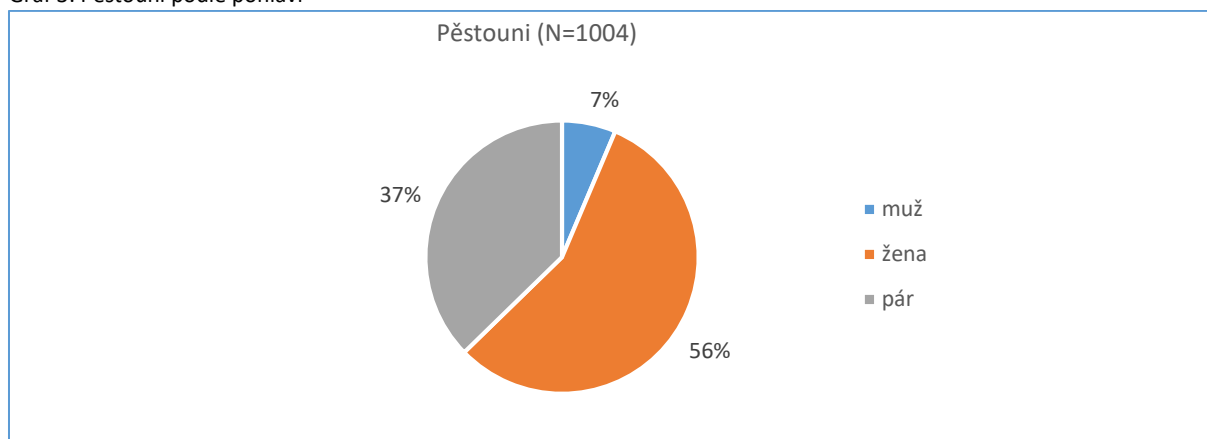
3.2. Pohlaví a typ pěstounů

V analyzované skupině pěstounů tvořili celkově **63 % pěstouni jednotlivci a 37 % pěstounské páry**. V případě pěstounů jednotlivců šlo v 56 % případů o ženy, zbývajících 7 % tvořili pěstouni muži (graf 3).

Na tomto místě je důležité zmínit, že z důvodu metodologie sběru bylo rozhodnuto, že v rámci této analýzy u všech dalších níže uváděných charakteristik pěstouna je z pěstounského páru použita vždy charakteristika ženy.

Graf 3: Pěstouni podle pohlaví

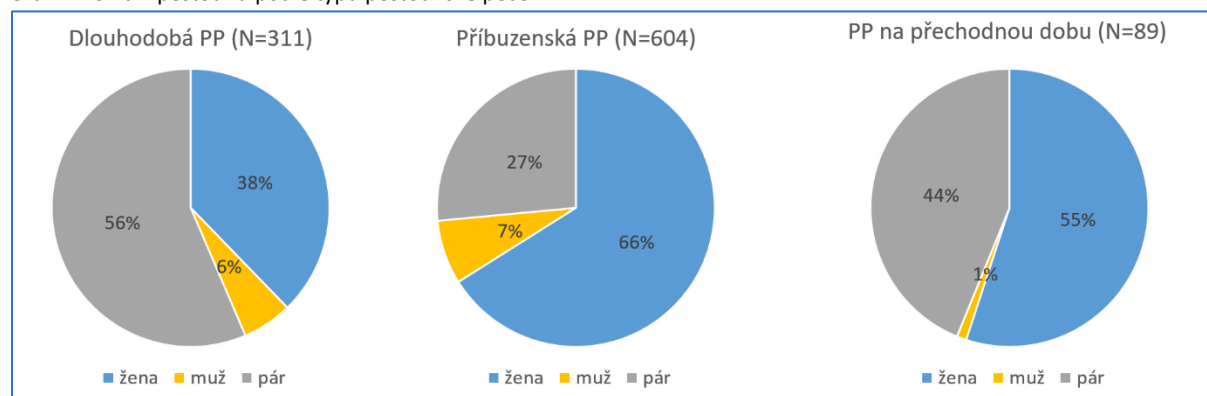

Pokud rozložíme výzkumný vzorek na skupiny podle typu pěstounské péče, je na první pohled viditelné, že se zastoupení jednotlivých kategorií v rámci skupin pěstounů významně liší, což potvrzuje i statistický test na hladině významnosti 95 %.

Pěstounské páry výrazně převažují u dlouhodobé zprostředkované pěstounské péče. To odpovídá skutečnosti, že dlouhodobé pěstounství je rozhodnutí, které dělají ve většině případů partneři společně. Ženy významně převažují v případě příbuzenské pěstounské péče, ve vzorku 559 pečujících žen v případě příbuzenské pěstounské péče bylo 406 z nich babičkami svěřených dětí.

Skupina pěstounů na přechodnou dobu je rovnoměrně složena z žen a párů, zastoupení mužů je zanedbatelné (graf 4).

Graf 4: Pohlaví pěstounů podle typu pěstounské péče

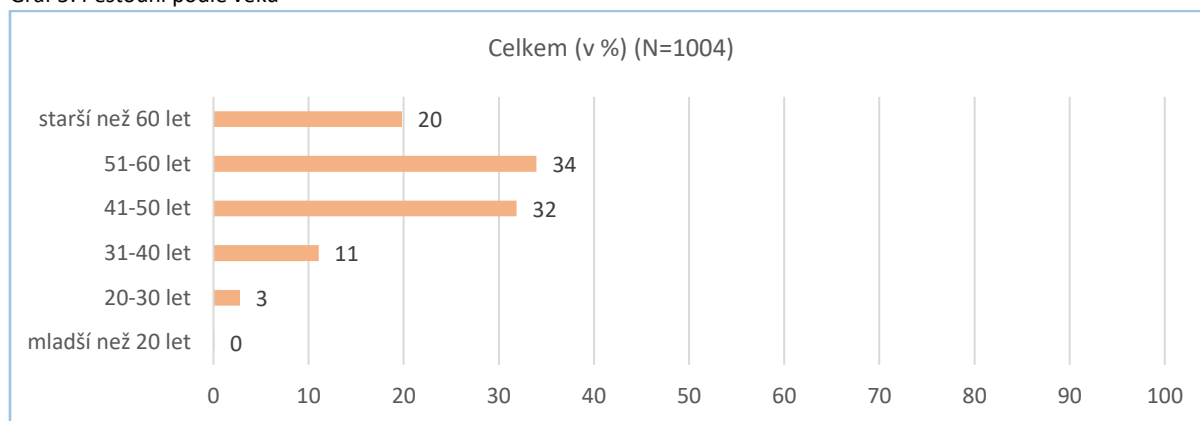

3.3. Věk pěstounů

Další sledovanou charakteristikou v rámci této analýzy bylo stáří pěstouna.

Z grafu 5 je patrné, že téměř **80 % pěstounů ze zkoumaného vzorku je ve věku 30 až 60 let**. Pětina všech pěstounů je starší 60 let, dále zmíníme, že jde výhradně o dlouhodobé pěstouny. Ve vzorku nebyl žádný pěstoun mladší 20 let a pouze 3 % pěstounů byly mladší 30 let (graf 5).

Graf 5: Pěstouni podle věku

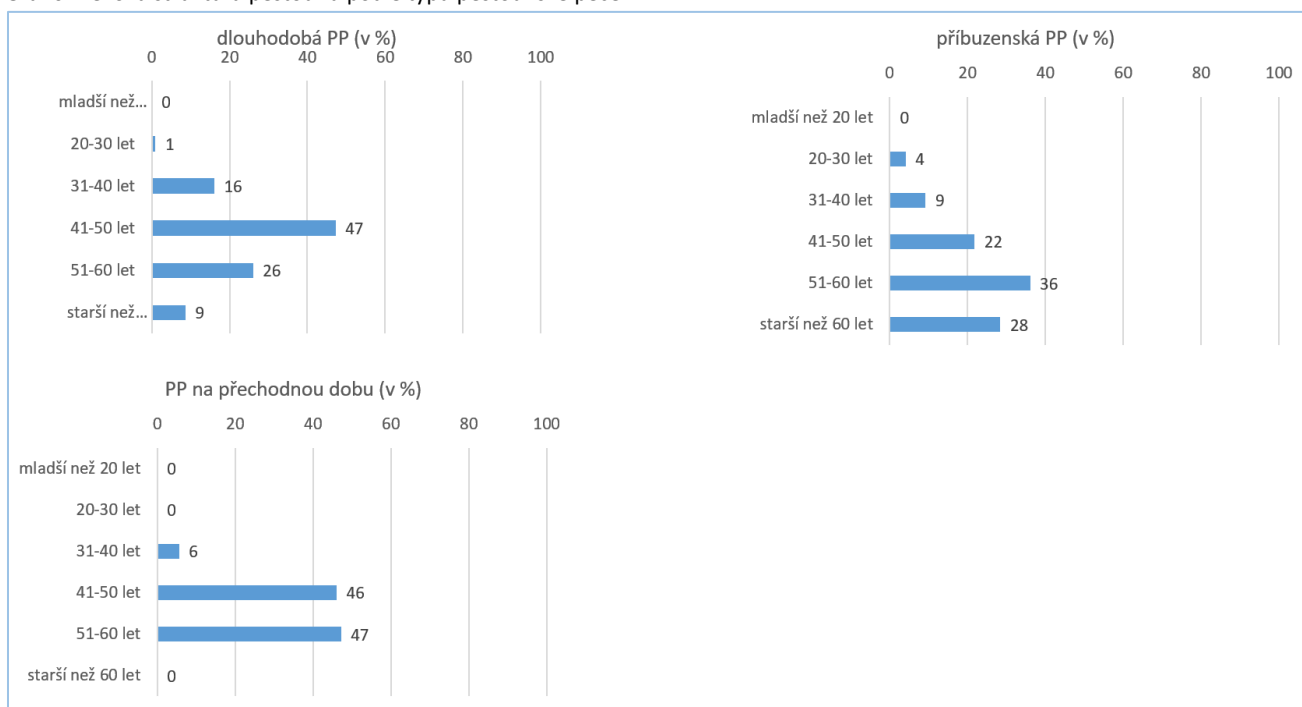
Pokud opět rozdělíme vzorek do skupin podle typu pěstounské péče (graf 6), lze identifikovat statisticky významné rozdíly mezi skupinami pěstounů.

Skupina **přechodných pěstounů má významně užší věkové rozpětí**, jde pouze o lidi v produktivním věku, **mezi 30 a 60 lety**. To podporuje hypotézu, že pěstouni na přechodnou dobu mohou chápat své pěstounství více jako povolání. Péče pěstounů na přechodnou dobu má řadu specifíků, která tuto péči povolání přibližují, jako např. nárok na dovolenou po předání dítěte nebo fakt, že odměna pěstouna je nezávislá na té skutečnosti, zda se pěstoun v daném časovém úseku staral či nestaral o nějaké dítě.

U příbuzenské pěstounské péče převažují pěstouni starší 50 let, což odráží skutečnost, že většina příbuzenských pěstounů jsou prarodiče dítěte. Jde o pěstouny, kteří jsou o dvě generace starší než svěřené děti. Tato skutečnost sebou v praxi přináší specifické problémy; značný věkový rozdíl mezi svěřeným dítětem a pěstounem přináší potřebu specifické podpory při výkonu pěstounské péče odlišnou od pěstounů, kteří generačně odpovídají rodičům svěřeného dítěte. Prarodiče nejsou často schopni dítě podpořit v případě prospěchových problémů nebo adekvátně reagovat na potřeby dospívajících dětí.

Věková **struktura dlouhodobých zprostředkovaných pěstounů** ze vzorku odpovídá obecně přijatému předpokladu, že pěstouny se stávají lidé obvykle až poté, co vychovají vlastní děti, tedy **v pozdějším produktivním věku**, kdy mají stále dost sil na výchovu dalších dětí. Jejich věková struktura odpovídá také způsobu, jakým se pěstouny stávají: jde o promyšlené rozhodnutí doprovázené dlouhodobou odbornou přípravou.

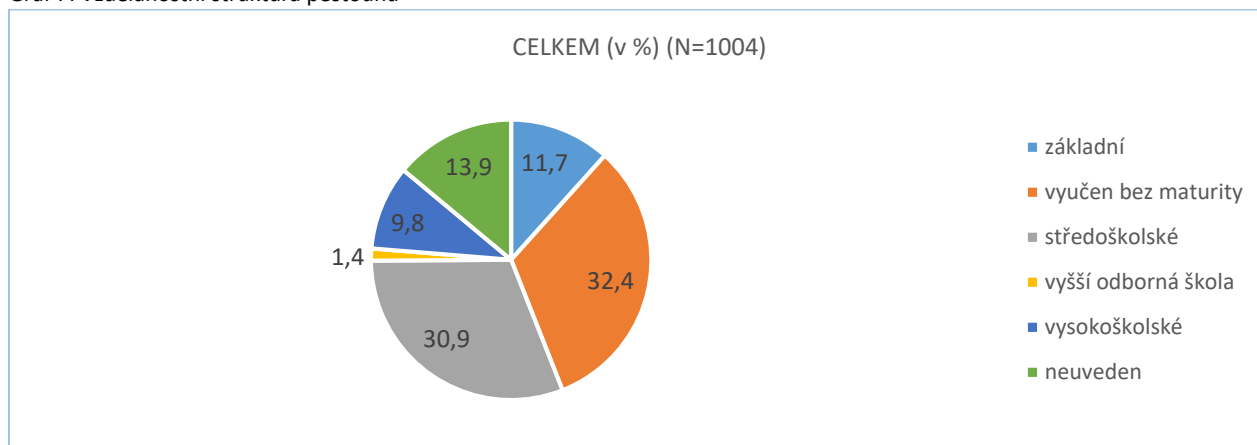
Graf 6: Věková struktura pěstounů podle typu pěstounské péče

3.4. Vzdělání pěstounů

Rozložení úrovně vzdělání pěstounů ve vzorku je uvedeno v grafu 7.

Graf 7: Vzdělanostní struktura pěstounů

ČSÚ uvádí, že při sčítání lidu v roce 2011 vypadala vzdělanostní struktura následně: základní vzdělání 17,2 %, vyučen 33,0 %, středoškolské s maturitou 27,1 %, vyšší odborné 1,3 %, vysokoškolské 12,5 %. Rozložení vzorku pěstounů víceméně odpovídá rozložení vzdělání celé populace. Dá se tedy usuzovat, že pěstouny se nestávají častěji lidé ze žádné specifické skupiny dle úrovně vzdělání, jak někdy bývá naznačováno v mediích. **Pěstouni se rekrutují ze všech vzdělanostních skupin rovnoměrně.**

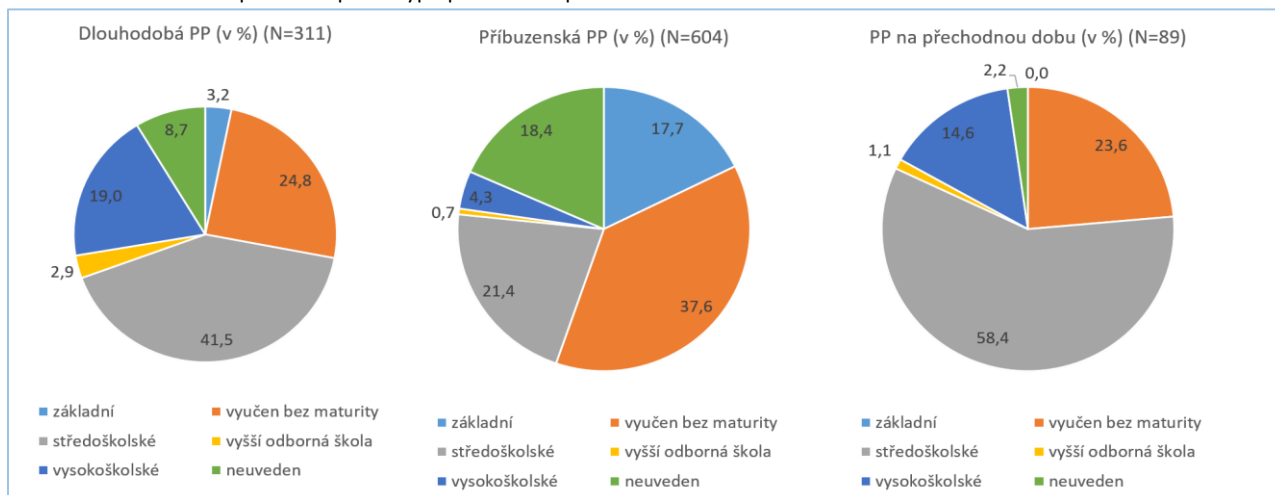
Pokud vzorek pěstounů rozdělíme do skupin podle typu pěstounské péče (graf 8), můžeme opět identifikovat statisticky významné rozdíly mezi jednotlivými typy péče.

Začneme-li **pěstouny na přechodnou dobu**, zjišťujeme, že je zde **výrazně vyšší vzdělanostní úroveň** než u ostatních typů pěstounské péče. Téměř 70 % pěstounů má vzdělání středoškolské s maturitou nebo vyšší a žádný z nich neměl pouze základní vzdělání.

Rozdílná situace je v případě **příbuzenské pěstounské péče**, kde **naopak více jak polovina pěstounů má základní vzdělání nebo jsou vyučeni bez maturity**. Tyto rozdíly je zapotřebí brát v úvahu především při plánování povinného vzdělávání pěstounů.

V případě zprostředkované **dlouhodobé pěstounské péče převažují pěstouni, kteří mají středoškolské vzdělání (41,5 %) nebo jsou vyučeni bez maturity (24,8 %)**.

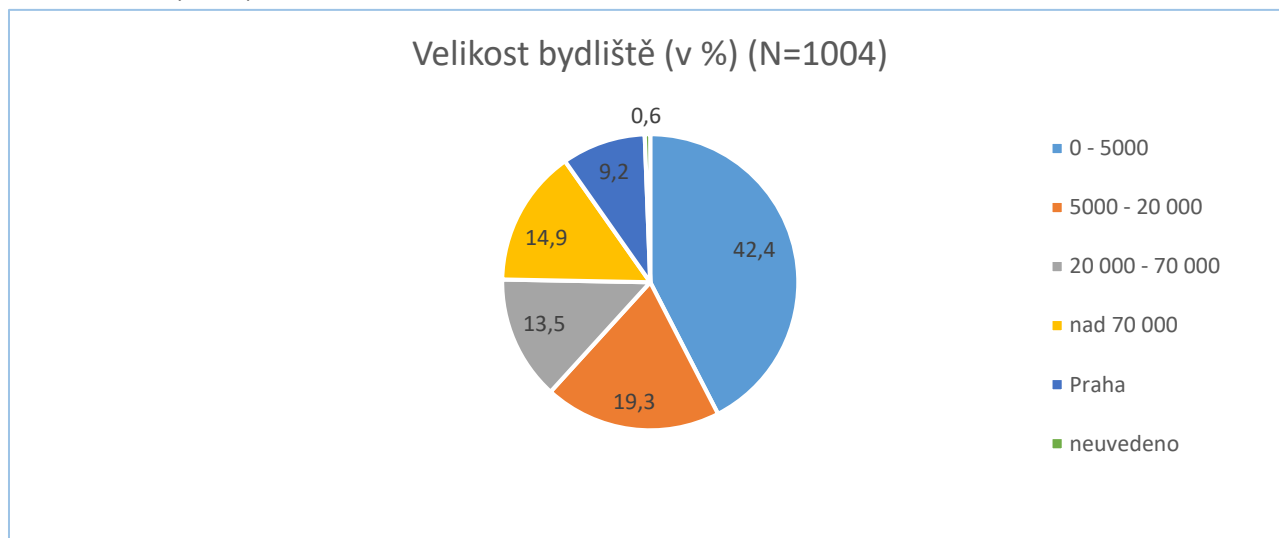
Graf 8: Úroveň vzdělání pěstounů podle typu pěstounské péče

3.5. Bydliště pěstounů

Obecně se předpokládá, že pěstouni pocházejí častěji z venkova a menších měst, jak také ukazuje výzkum Medianu (Median: 2018). Také vzorek pěstounů potvrzuje tento názor. Přes 60 % všech pěstounů ze vzorku žilo v obcích do velikosti 20 000 obyvatel, pouze pětina jich žije ve městech s více než 70 000 obyvateli (graf 9).

Graf 9: Velikost bydliště pěstounů

Zajímavý pohled získáme i po rozložení vzorku do skupin podle typu pěstounské péče. Rozdíly mezi jednotlivými typy péče opětovně vycházejí jako statisticky významné.

Dlouhodobá zprostředkovaná pěstounská péče a pěstounská péče na přechodnou dobu vykazují velmi podobné rozložení v zastoupení jednotlivých velikostí bydliště; příbuzenská pěstounská péče má však významně jinou strukturu. Pro první dvě skupiny platí, že **téměř tři čtvrtiny pěstounů žijí na venkově nebo malých městech**, u třetí skupiny je rozložení lokalit rovnoměrně zastoupené.

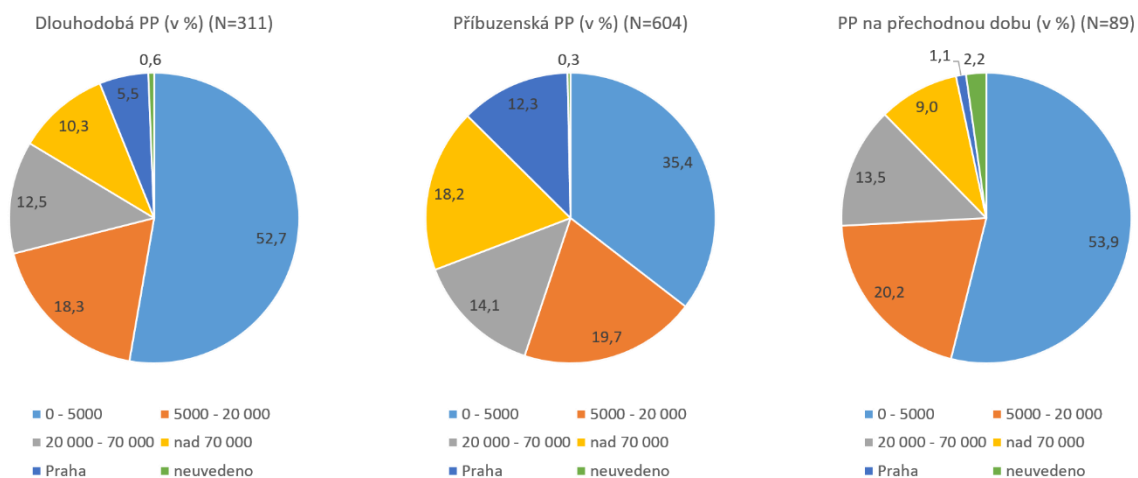
V této souvislosti je důležité zmínit, že tato dělicí čára mezi typy pěstounské péče a velikostí bydliště koresponduje se skutečností, jak pěstounská péče vzniká. V případě dlouhodobé pěstounské péče a pěstounské péče na přechodnou dobu jde o rozhodnutí, na které se pěstoun připravuje delší dobu, prochází několikaměsíční přípravou pěstounů a poté čeká na dítě v řádu měsíců. Jde tedy o rozhodnutí, které je pečlivě zvažováno obvykle bez nějakého vnějšího tlaku. Lokalita, kde pěstoun žije, vstupuje do rozhodování v podobě zázemí a vazeb pěstouna, které mohou ovlivnit jeho rozhodnutí pozitivně i negativně.

Z grafů níže je zřejmé, že venkov a malá města budou hrát pozitivní roli v rozhodování pěstouna – z těchto lokalit se generuje více pěstounů než z větších měst.

U příbuzenské pěstounské péče je situace jiná. Impulsem je zde kritická situace příbuzného dítěte, která musí být z pohledu pěstouna rozhodnuta ve velmi krátkém čase, často v řádu dní. Pěstoun je také často v situaci, kdy jeho rozhodnutí silně ovlivní další budoucnost příbuzného dítěte, je pod vnějším tlakem, který zvyšuje jeho zodpovědnost. Jde o rozhodnutí vynucené situací. V takovém případě lze

očekávat rovnoměrné (náhodné) rozmístění příbuzenských pěstounů mezi různé velikosti bydlíště. **Bydliště zde nehraje žádnou roli.** To také dokazuje graf 10.

Graf 10: Velikost bydliště pěstounů podle typu pěstounské péče

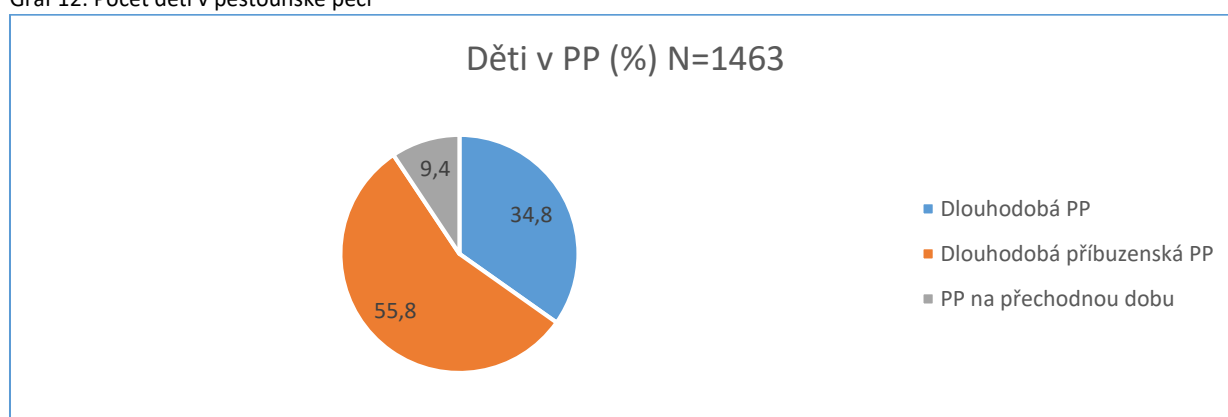

4. Děti v pěstounské péči

Dle oficiálních statistik MPSV bylo k 31. 12. 2017 v pěstounské péči 11 362 dětí, v pěstounské péči na přechodnou dobu 605 dětí. Žádné další souhrnné údaje nejsou v dispozici. V ročním výkazu o výkonu sociálně-právní ochrany dětí je pouze za daný rok uváděn celkový počet dětí svěřených do náhradní rodinné péče dle typu péče, dále počet dětí svěřených do péče příbuzných, počet dětí se zdravotním postižením a věková struktura svěřených dětí. Je také sledován zánik pěstounské péče (počet dětí, které se vrátily k rodičům, do jiné formy NRP, do ústavního zařízení, nabytí svéprávnosti) a věková struktura dětí týraných, zneužívaných a zanedbávaných. Žádné další oficiální údaje o dětech v náhradní rodinné péči nejsou zveřejňovány.

Pěstouni, kteří byli součástí analýzy, se dohromady starali o 1 463 dětí svěřených do pěstounské péče. Téměř 60 % těchto dětí bylo svěřeno do příbuzenské pěstounské péče a další třetina z nich do dlouhodobé pěstounské péče. Pouze necelých 10 % bylo svěřeno do pěstounské péče na přechodnou dobu (graf 12).

Graf 12: Počet dětí v pěstounské péči

4.1. Počet svěřených dětí do pěstounské péče

V analyzovaném vzorku pěstounů jich **88 % přijalo do péče jedno nebo dvě děti**. To vyvrací spekulace o tom, že pěstouni si berou do péče velké množství dětí z důvodu lepšího finančního ohodnocení. Jak je vidět z tabulky 4, z celkového počtu 1 004 pěstounů jich pouze 22 přijalo čtyři děti do domácnosti, dalších 10 pěstounů přijalo do péče pět dětí a 7 pěstounů přijalo do péče více než pět dětí.

V průzkumu Medianu (Median: 2018) se téměř polovina respondentů domnívala, že se pěstouni starají o tři a více dětí. Ve skutečnosti se o tři a více dětí stará jen necelých 11 % pěstounů; naprostá většina z nich přijala jedno nebo dvě děti.

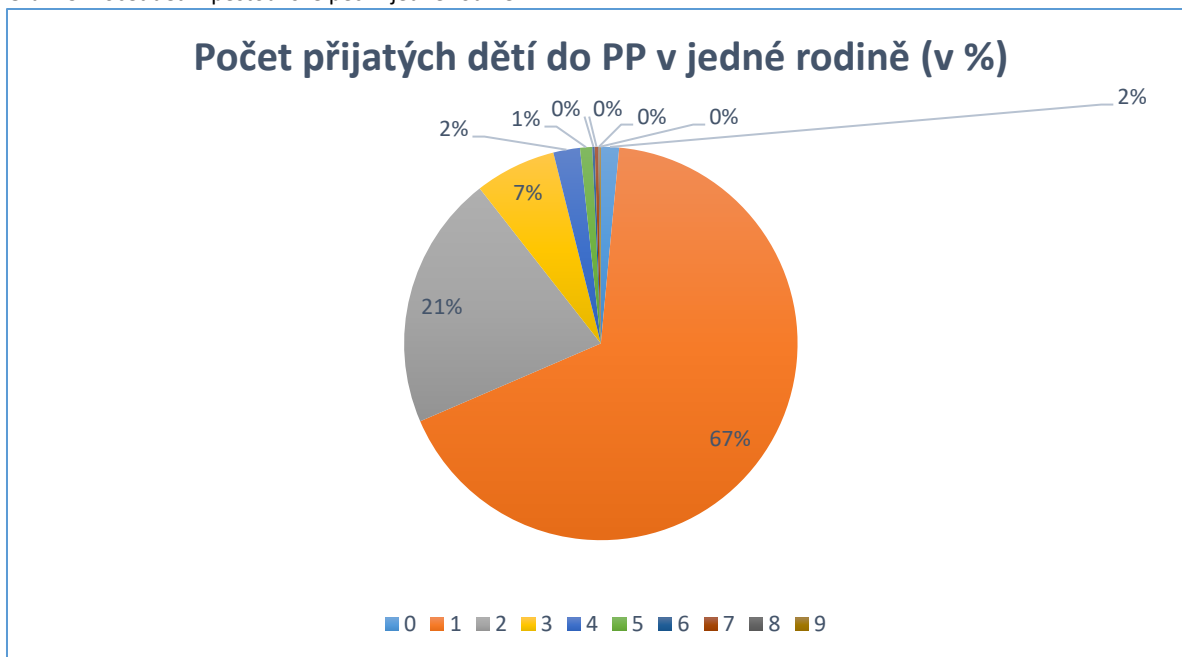
Ve vzorku bylo také 15 pěstounů, kteří v době sběru dat neměli v péči dítě (pravděpodobně na dítě čekali nebo je právě opustilo).

Tabulka 4: Počet dětí v pěstounské péči v rodině dle počtu dětí v rodině před jejich přijetím

Počet dětí přijatých do PP v dané rodině	Počet dětí v rodině (před přijetím dětí v PP)										Celkem
	0	1	2	3	4	5	6	7	9	11	
0	11	1	3	0	0	0	0	0	0	0	15
1	321	143	138	48	14	6	2	1	0	0	673
2	97	37	48	18	4	2	1	1	1	1	210
3	34	12	13	7	1	0	0	0	0	0	67

4	9	1	5	3	2	1	0	1	0	0	22
5	5	0	3	2	0	0	0	0	0	0	10
6	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	2
7	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	3
8	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
9	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1

Graf 13: Počet dětí v pěstounské péči v jedné rodině

Zajímavý je opět pohled po rozložení vzorku do skupin podle typu pěstounské péče. **U většiny případů příbuzenské pěstounské péče je do péče svěřeno jedno nebo dvě děti.** Z 604 pěstounů byly více než 4 děti svěřeny jen třem pěstounům (dvakrát pětičlenná sourozenecká skupina a jednou sedmičlenná sourozenecká skupina), což tvoří méně než 1 % celkového počtu dětí.

Pěstouni na přechodnou dobu přijímají do péče více dětí významně častěji než druhé dva typy pěstounů. Téměř 20 % pěstounů na přechodnou dobu má v péči tři a více dětí.¹

Za povšimnutí stojí také skutečnost, že 13 pěstounů na přechodnou dobu čekalo v létě 2018 na dítě (nemělo v péči žádné dítě), což činí téměř 15 % pěstounů ze vzorku. Důvody, proč nemají v péči žádné dítě, dotazník nezjišťoval.

Obdobně jako u příbuzenské pěstounské péče, i **u zprostředkované dlouhodobé pěstounské péče převažují pěstouni, kteří se starají o jedno nebo dvě děti.** Výrazně častěji než u ostatních typů

¹ Zde je nutné podotknout, že autoři průzkumu si nejsou jisti, zda některé organizace neuváděly celkový počet dětí, který pěstoun doposud přijal, místo aktuálního počtu dětí v péči daného pěstouna. Na druhou stranu pouze ve čtyřech evidovaných pěstounských rodinách na přechodnou dobu nešlo o sourozeneckou skupinu a jen ve třech případech nebyl vztah dětí uveden. Všechny ostatní případy, kdy byly v péči pěstouna na přechodnou dobu čtyři a více dětí, se týkaly sourozenecké skupiny.

pěstounské péče je zde zastoupena skupina pěstounů, kteří mají v péči tři děti (12,5 %). V této skupině pěstounů se také nacházejí pěstouni, kteří se starali o devítičlennou sourozeneckou skupinu.²

Tabulka 5: Počet dětí v pěstounské péči v rodině dle typu pěstounské péče

Počet dětí v pěstounské péči	Typ pěstounské péče			Celkem rodin	Typ pěstounské péče (v%)			Celkem rodin v %
	dlouhodobá	dlouhodobá obá příbuzenská	na přechodnou dobu		dlouhodobá	dlouhodobá příbuzenská	na přechodnou dobu	
0	2	0	13	15	0,6	0,0	14,6	1,5
1	177	449	47	673	56,9	74,3	52,8	67,0
2	82	116	12	210	26,4	19,2	13,5	20,9
3	39	27	1	67	12,5	4,5	1,1	6,7
4	7	9	6	22	2,3	1,5	6,7	2,2
5	3	2	5	10	1,0	0,3	5,6	1,0
6	0	0	2	2	0,0	0,0	2,2	0,2
7	0	1	2	3	0,0	0,2	2,2	0,3
8	0	0	1	1	0,0	0,0	1,1	0,1
9	1	0	0	1	0,3	0,0	0,0	0,1
Celkem rodin	311	604	89	1004	100	100	100	100

4.2. Sourozenci v pěstounské péče

V případech, kdy se pěstouni starají o tři a více dětí, šlo v 91 případech o sourozence a pouze v 11 případech šlo o skupinu dětí, které nebyly sourozenci (šest rodin se třemi dětmi, dvě rodiny se čtyřmi dětmi, dvě rodiny s pěti dětmi a jedna rodina se šesti dětmi). Z analyzovaného vzorku je zřejmé, **že se daří nacházet pěstouny, kteří jsou ochotni pečovat i o větší sourozenecké skupiny.**

Je však zajímavé, že všichni pěstouni ze vzorku, kteří se starají o pět a více dětí, **jsou koncentrováni pouze do pěti krajů** (Zlínský, Moravskoslezský, Jihomoravský, Královéhradecký a Karlovarský), v ostatních krajích jsou v péči jednoho pěstouna maximálně čtyři děti.

Tabulka 6: Sourozenci v pěstounské péči

Počet dětí v péči	Sourozenci			Celkem rodin
	ANO	NE	Neuvedeno	
neuveďeno	1	3	11	15
1	7	387	279	673
2	168	37	5	210
3	60	6	1	67
4	17	2	3	22
5	8	2	0	10
6	1	1	0	2
7	3	0	0	3
8	1	0	0	1
9	1	0	0	1
Celkem rodin	267	438	299	1004

² V případech, kde byl počet dětí v rodině vyšší než pět, byla organizace telefonicky kontaktována a údaj byl ověřován.

4.3. Celkový počet dětí v rodině

Dalším diskutovaným aspektem pěstounské péče je celkový počet dětí v rodině. Oficiální statistiky NRP tato čísla však nesledují.

Běžné úplné rodiny dle Zprávy o rodině z roku 2017 (VÚPSV, 2017) mají v celorepublikovém průměru nejčastěji jedno nebo dvě děti, naopak v neúplných rodinách žije nejčastěji jedno dítě (tabulka 7).

Tabulka 7: Struktura hospodařících domácností

	Absolutní počty rodin		Relativní počty rodin dle počtu dětí (%)	
	Úplná domácnost	Neúplná domácnost	Úplná domácnost	Neúplná domácnost
Bez závislých dětí	1 236 561	271 859	59,0	47,6
S 1 dítětem	409 925	209 145	19,5	36,6
Se 2 dětmi	384 109	76 702	18,3	13,4
Se 3 dětmi	56 999	10 968	2,7	1,9
Se 4 a více dětmi	9437	2 162	0,5	0,4
Celkem	2 097 031	570 836	100	100

Zdroj: VÚPSV, Zpráva o rodině, 2017

Graf 14: Počet dětí v pěstounské péči v rodině dle počtu dětí v rodině před jejich přijetím

Ve zkoumaném vzorku bylo 1 004 pěstounských rodin. Rodiny, kde vyrůstaly celkově v rodině maximálně tři děti, tvořily v případě dlouhodobé pěstounské péče 71 %, v případě příbuzenské pěstounské péče dokonce 85 %.

Pokud sledujeme **průměrný celkový počet dětí v rodině**, pak u **dlouhodobé pěstounské péče** je tento průměr **2,9 dítěte na rodinu** a v **případě příbuzenské pěstounské péče** je tento průměr **2,1 dítě** na rodinu. Názory, že pěstounské rodiny jsou rodiny s velkým počtem dětí, nejsou dle těchto čísel oprávněné.

V případě pěstounské péče na přechodnou dobu se obvykle předpokládá, že je obecně do rodiny přijato spíše méně dětí než do ostatních typů pěstounské péče. Vzorek však tuto teorii nepotvrzuje. V průměru žilo v **pěstounských rodinách na přechodnou dobu 3,2 dítěte na jednu rodinu**. Poměr rodin s maximálně třemi dětmi činil pouze 51 %. Větší počet dětí v rodinách pěstounů na přechodnou dobu je způsoben především tím, že do péče berou častěji větší sourozenecké skupiny (viz výše) než ostatní dva typy pěstounské péče.

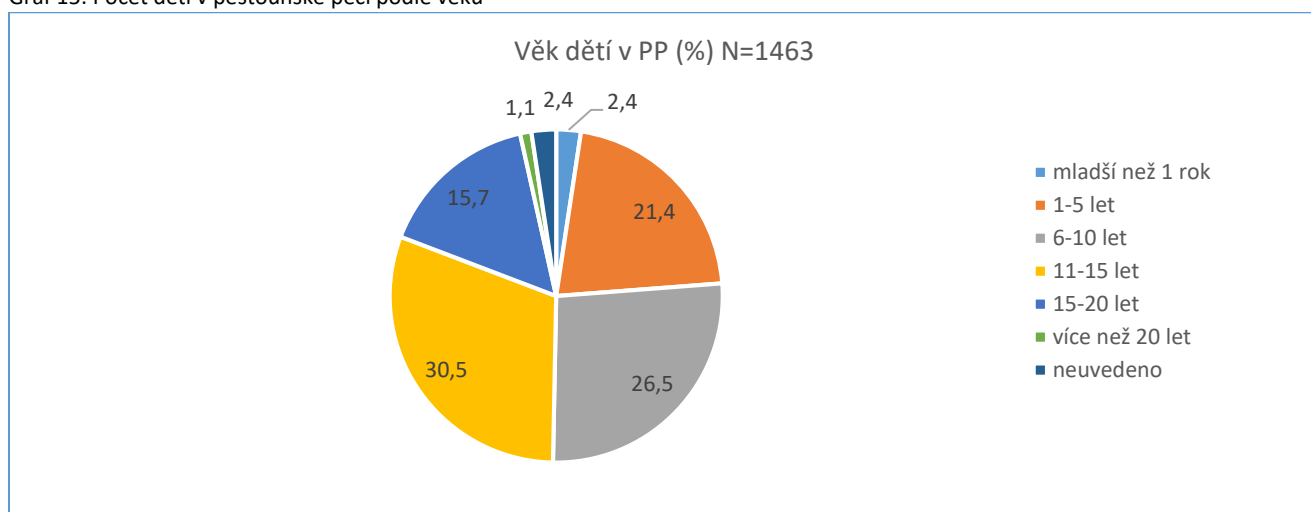
Tabulka 8: Celkový počet dětí v rodině dle typu pěstounské péče

Celkový počet dětí v rodině	Typ pěstounské péče			Celkem rodin
	dlouhodobá	dlouhodobá příbuzenská	na přechodnou dobu	
0	2	0	9	11
1	57	251	14	322
2	81	152	10	243
3	80	111	18	209
4	54	42	21	117
5	18	28	5	51
6	10	9	3	22
7	5	4	3	12
8	0	4	4	8
9	1	1	1	3
10	0	1	1	2
11	2	1	0	3
13	1	0	0	1
Celkem rodin	311	604	89	1004

4.4. Věk dětí v pěstounské péči

Jak ukazuje graf 15, v pěstounské péči vyrůstají děti všech věkových kategorií, jejich zastoupení je vyvážené, žádná věková kategorie nepřevažuje.

Graf 15: Počet dětí v pěstounské péči podle věku

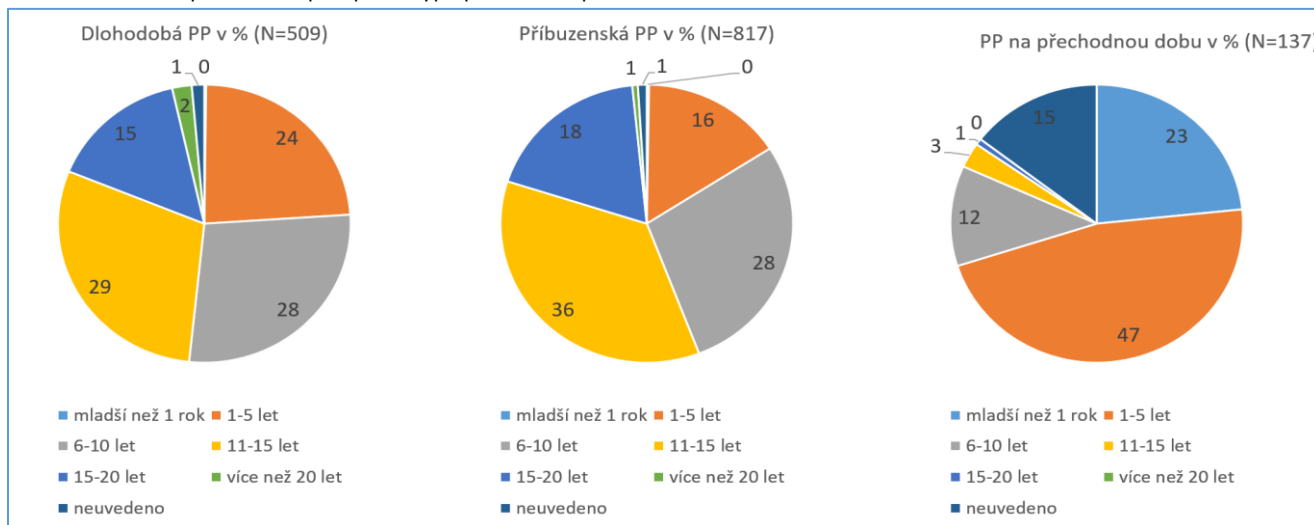

Po rozpadu vzorku do skupin podle typu pěstounské péče zůstává téměř beze změny věková struktura dětí v případě dlouhodobé pěstounské péče. Podobně vypadá věková struktura u příbuzenské pěstounské péče, je zde však mírně více dětí staršího školního věku. Podobný je i věkový průměr dětí v obou skupinách: **u dlouhodobé pěstounské péče je to průměrný věk dítěte 10,3 roku a u příbuzenské pěstounské péče 10,9 roku** (graf 16).

Jiná situace je však v případě **pěstounské péče na přechodnou dobu**, kde je **průměrný věk svěřeného dítěte 3,1 roku**. Rozdílná věková struktura dětí v tomto typu péče je viditelná i na grafu 16. Ve více než 20 % případů pěstouni pečují o děti mladší 1 roku a dalších 47 % pěstounů pečuje o děti mladší 5 let.

To znamená, že téměř tři čtvrtiny dětí jsou děti předškolního věku. Je důležité zmínit, že děti, které jsou umístovány do pěstounské péče na přechodnou dobu, mají obecně vyšší pravděpodobnost návratu do své původní biologické rodiny nebo umístění do osvojení. A to je vzhledem k nízkému věku těchto dětí velmi důležité.

Graf 16: Věk dětí v pěstounské péči podle typu pěstounské péče

4.5. Věk dětí v okamžiku vzniku pěstounské péče

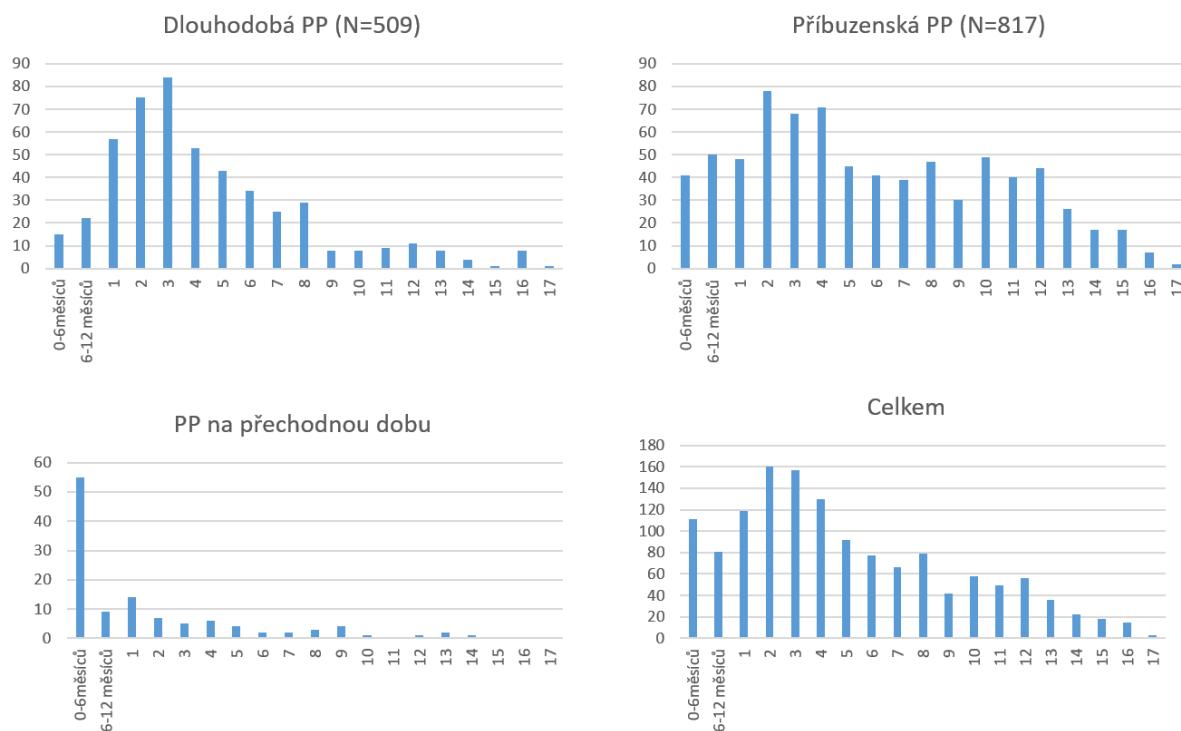
Pomocí dotazníků se sbíral také údaj o věku dětí v okamžiku, kdy se dostaly do pěstounské péče. Detailní údaje jsou uvedeny v grafu 17.

Nejnižší **průměrný věk** je opět v případě **skupiny pěstounské péče na přechodnou dobu**. Průměrný věk, ve kterém dítě přišlo do tohoto typu péče, je **2,1 roku**. Oproti tomu **do dlouhodobé pěstounské péče** se dítě dostává v **průměrném věku 4,5 roku** a **do příbuzenské pěstounské péče v průměrném věku 6,0 let**.

Děti ve starším školním věku se výrazně častěji dostávají do péče pěstounů v případě příbuzenské pěstounské péče. To koresponduje i s věkovou strukturou dětí, která je zmíněna výše.

U pěstounů na přechodnou dobu převažují děti, které byly přijaty do péče v předškolním věku, což je v souladu s tím, že se tito pěstouni starají nejvíce o děti do 5 let (viz výše) a zároveň u nich děti zůstávají v péči maximálně po dobu jednoho roku.

Graf 17: Věk dětí v okamžiku vzniku pěstounské péče dle typu pěstounské péče

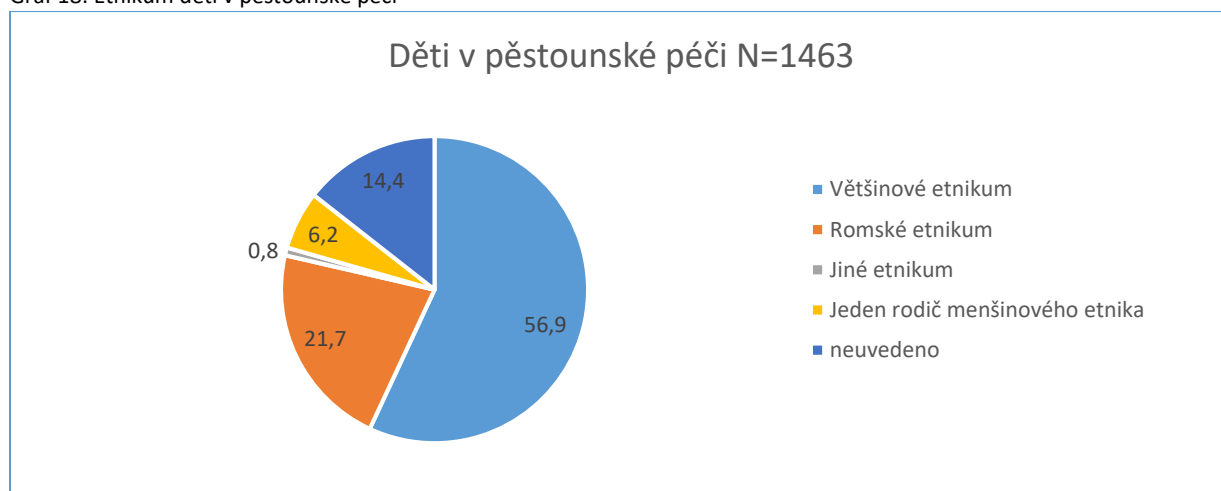

4.6. Etnikum dětí v pěstounské péči

Další často diskutované téma je etnikum dětí v pěstounské péči. Více než polovina dětí ve sledovaném vzorku byla většinového etnika, zbytek dětí byl jiného nebo smíšeného etnika nebo etnikum nebylo uvedeno. Z jiných etnik převažuje romské etnikum, které bylo vykázáno u více než 20 % dětí. Ve vzorku nebylo uvedeno etnikum u necelých 15 % dětí.

Z dat je zřejmé, že se v České republice **daří nacházet pěstouny i pro děti jiného etnika**, a vzhledem k tomu, že jde o téměř třetinu všech dětí ze vzorku, můžeme říci, že **nejde o výjimečné situace**.

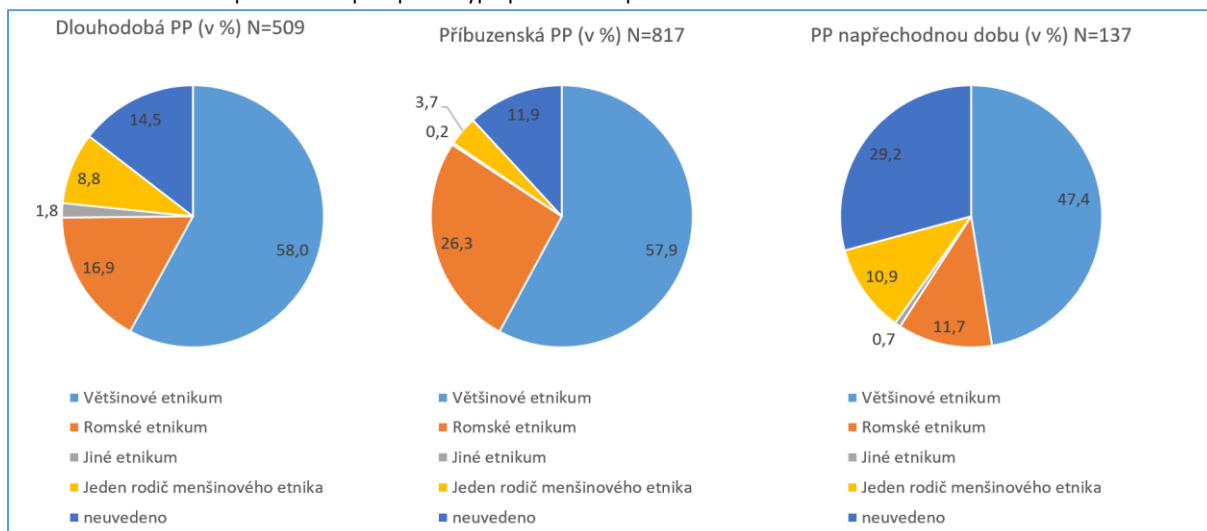
Graf 18: Etnikum dětí v pěstounské péči

Po rozpadu vzorku do skupin dle typu pěstounské péče získáváme opět rozdílné struktury zastoupení etnik u každého typu pěstounské péče. **Příbuzenská pěstounská péče vykazuje významně vyšší procento zastoupení romského etnika.**

U pěstounské péče na přechodnou dobu je významně vyšší procento dětí, u kterých nebylo v dotazníku uvedeno etnikum. Vysvětlením může být striktnější požadavek na ochranu osobních údajů dítěte umístěného do pěstounské péče na přechodnou dobu. Vzhledem k tomu, že jde téměř o třetinu těchto dětí, odhadovat etnickou strukturu dětí v péči přechodných pěstounů není smysluplné.

Graf 19: Etnikum dětí v pěstounské péči podle typu pěstounské péče

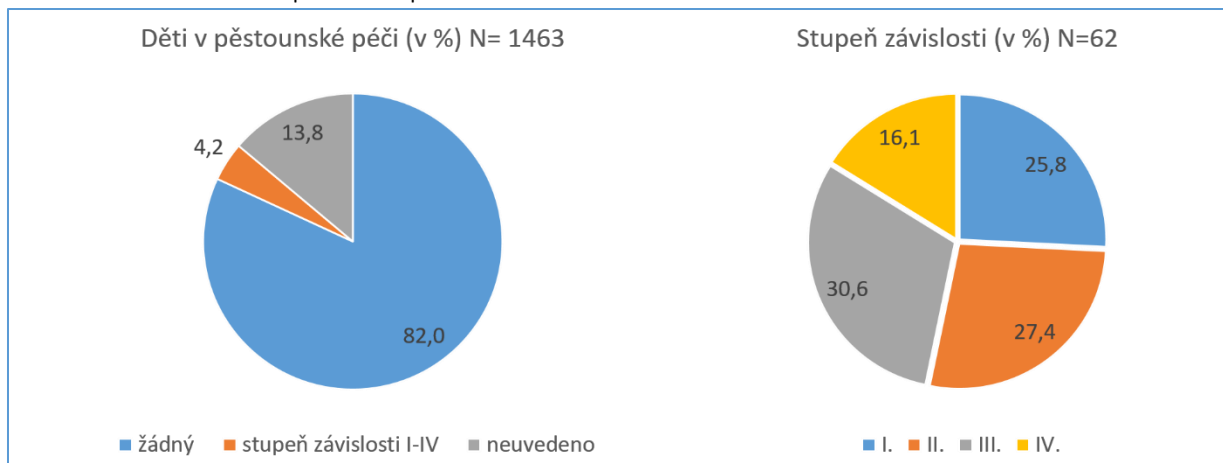

4.7. Zdravotní stav dětí v pěstounské péči

Posledním sledovaným údajem o dítěti v pěstounské péči byl jeho zdravotní stav. Ve sledovaném vzorku byla z důvodu možnosti objektivního srovnání mezi dětmi použita klasifikace definovaná pro stanovení výše příspěvku na péči – stupeň závislosti.

Z celkového počtu 1 463 dětí jich 82 % nemělo žádný stupeň závislosti a u necelých 14 % nebyl uveden žádný údaj. U zbývajících 62 (4,2 %) dětí byl vykázan nějaký stupeň závislosti.

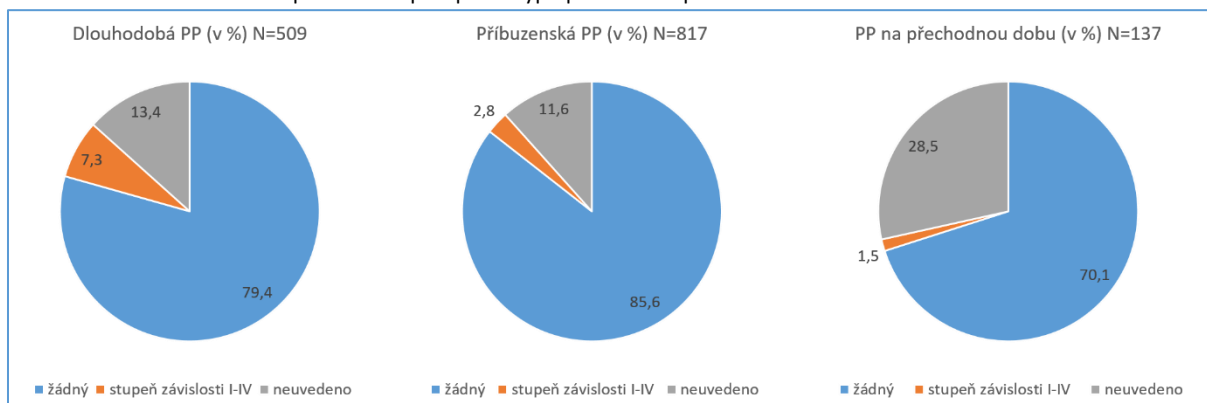
Graf 20: Zdravotní stav dětí v pěstounské péči

U všech třech typů pěstounské péče se pěstouni starali i o děti s nějakým stupněm závislosti. Nejvyšší podíl těchto dětí byl u dlouhodobé pěstounské péče. Většina těchto dětí měla druhý nebo vyšší stupeň závislosti, 8 z nich mělo čtvrtý stupeň závislosti (z celkového počtu 509 dětí v dlouhodobé pěstounské péči).

Stejně jako v případě etnika dětí v pěstounské péči na přechodnou dobu nebyl údaj o stupni závislosti u tohoto typu péče uveden téměř u třetiny dětí. Můžeme tedy pouze spekulovat, kolik z těchto dětí má nebo nemá zdravotní problémy.

Graf 21: Zdravotní stav dětí v pěstounské péči podle typu pěstounské péče

Oficiální statistiky uvádějí pouze počet dětí se zdravotním postižením bez ohledu na určení stupně závislosti na péči jiné osoby. Náš analyzovaný vzorek neodpovídá oficiálním statistikám MPSV o počtu umístěných dětí se ZP v pěstounské péči (tabulka 9). Je v něm výrazně méně pěstounů na přechodnou dobu, kteří se starají o děti se zdravotním postižením.

Tabulka 9: počet dětí v pěstounské péči se zdravotním postižením

	Počet dětí k 31.12.2017	Z toho se zdravotním postižením	Z toho se zdravotním postižením v %	VZOREK – Z toho se zdravotním postižením v %
Pěstounská péče	11 362	355	3,1 %	4,2 %
Pěstounská péče na přechodnou dobu	605	21	3,4 %	1,6 %
Celkem	11 967	376	3,1 %	4,2 %

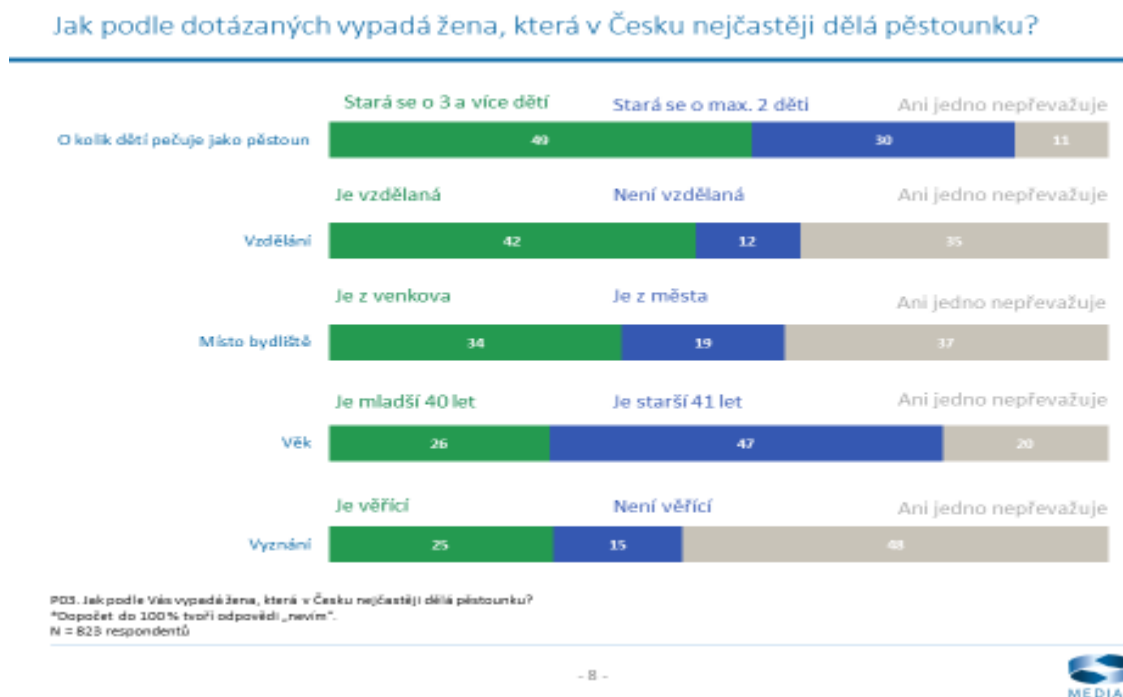
Zdroj: MPSV

5. Srovnání charakteristik pěstounů s míněním veřejnosti

V roce 2018 provedla agentura Median ve spolupráci s Nadací Sirius (Median: 2018) průzkum veřejného mínění, kterým mapovala znalosti a představy české veřejnosti o pěstounské péči. Mimo jiné zjišťovala také představy veřejnosti o tom, jak vypadá typický pěstoun.

Případy, kdy bylo možno veřejné mínění porovnat s výsledky této analýzy, je srovnání uvedeno v této podkapitole.

Graf 11: Představa veřejnosti, jak vypadá typický pěstoun dle průzkumu Medianu

Otázka: Jak podle vás vypadá žena, která v Česku nejčastěji dělá pěstounku?
Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“.

Zdroj: Median, 2018

5.1. Počet svěřených dětí

Z našeho průzkumu vyplývá, že 88 % pěstounských rodin se stará o jedno nebo dvě děti.

Tato čísla nejsou v souladu s tím, co si o pěstounech myslí veřejnost. V průzkumu Medianu (Median: 2018) se téměř polovina respondentů domnívala, že se pěstouni starají o tři a více dětí. Ve skutečnosti se o tři a více dětí stará jen necelých 11 % pěstounů, naprostá většina z nich přijala jedno nebo dvě děti.

5.2. Vzdělání pěstounů

Téměř polovina dotázané veřejnosti se v průzkumu Medianu (Median: 2018) domnívala, že vzdělání pěstounů není nijak odlišné od vzdělání populace, dalších 35 % respondentů předpokládalo, že pěstouni mají minimálně středoškolské vzdělání s maturitou.

Ve vzorku pěstounů bylo 42 % pěstounů, kteří měli minimálně středoškolské vzdělání s maturitou. I v tomto případě se tedy předpoklad veřejnosti příliš neliší od skutečnosti.

Z tohoto průzkumu také vyplynulo, že z pohledu vzdělání se pěstouni nijak výrazně neodlišují od populace. Pokud však srovnáváme jednotlivé typy pěstounů mezi sebou, je nutno konstatovat, že pěstouni na přechodnou dobu vykazují vyšší vzdělanostní úroveň než ostatní typy pěstounů, 70 % těchto pěstounů má minimálně střední vzdělání. Naopak příbuzenští dlouhodobí pěstouni vykazují nejnižší úroveň vzdělání – více než 50 % z nich má základní vzdělání nebo vyučení bez maturity.

5.3. Bydliště pěstouna

Respondentům průzkumu veřejného mínění, realizovaného Medianem, byla položena otázka, zda dle jejich názoru pěstouni pocházejí spíše z venkova nebo z města. Pro město se vyjádřilo pouze 19 % respondentů, pro venkov naopak více než třetina (34 %), zbytek respondentů vyjádřil přesvědčení, že ani jedna varianta nepřevažuje.

Názor veřejnosti je v tomto případě v souladu s výsledky našeho průzkumu. Přes 60 % pěstounů žilo v obcích do velikosti 20 000 obyvatel. Pouze pětina z nich žije ve městech s více než 70 000 obyvatel. Průzkum také ukázal, že dlouhodobí pěstouni a pěstouni na přechodnou dobu žijí výrazně častěji na venkově a v malých městech. Příbuzenská pěstounská péče má rovnoměrné rozložení, nezávisí na velikosti bydliště.

5.4. Věk pěstounů

Věková struktura pěstounů v našem vzorku víceméně odpovídá představě veřejnosti o věku pěstounů obecně. Téměř 50 % respondentů ve výzkumu Medianu (Median: 2018) uvedlo, že se domnívá, že pěstouni jsou obvykle starší než 40 let.

V našem vzorku je přibližně 85 % pěstounů starších 45 let. Věk dlouhodobých zprostředkovaných pěstounů se pohybuje v rozmezí 40–50 let. U příbuzenských pěstounů je 64 % z nich starších než 50 let a z toho je ještě polovina starší než 60 let. Pěstouni na přechodnou dobu jsou v 93 % případů ve věku 40 až 60 let.

5.5. Vyznání pěstounů

Median se svých respondentů tázal také na očekávané vyznání pěstounů. Vzhledem k tomu, že velkého procento pěstounů ve vzorku nemělo vyznání uvedeno, není možné pro tuto oblast provést srovnání.

5.6. Typ pěstounské péče

Median se v další otázce ptal také na odhad poměru typů pěstounské péče. Veřejnost se domnívá, že všechny tři typy pěstounské péče jsou víceméně vyrovnané (Median: 2018).

Přestože rozdělení pěstounů v našem vzorku odpovídá oficiálním statistikám jednotlivých typů péče, je tak v rozporu s představou veřejnosti o pěstounské péči. Veřejnost tedy silně nadhodnocuje počet pěstounů na přechodnou dobu a zároveň silně podhodnocuje počet pěstounů s příbuzenským vztahem k dítěti.

6. Shrnutí

Srovnání výsledků tohoto průzkumu a výsledků průzkumu veřejného mínění (Median: 2018) ukázalo, že veřejnost má zkreslenou představu především o počtu dětí, které jsou svěřovány obvykle jednomu pěstounovi, a o zastoupení jednotlivých typů pěstounské péče. Oproti většinové představě veřejnosti, která předpokládá, že má pěstoun v péči tři a více dětí, je ve skutečnosti většinově v péči pěstouna jedno nebo dvě děti. Typy pěstounů nejsou proporčně vyrovnané, jak předpokládá veřejnost (po třetinách), ale výrazně mezi pěstouny převažuje příbuzenská pěstounská péče.

Představa veřejnosti ohledně vzdělání, věku a bydliště pěstouna se příliš neliší od skutečnosti.

Kromě srovnání představ veřejnosti o pěstounské péči se skutečností, přinesl tento průzkum další zajímavá zjištění:

a. Sourozenci v pěstounské péči:

Ve většině případů, kdy je v pěstounské rodině umístěno více dětí najednou, se jedná o sourozence.

Není pravda, že je těžké umístit sourozence do pěstounské péče.

b. Děti jiného etnika v pěstounské péči:

Přestože u 15 % dětí nebylo uvedeno jejich etnikum, víme, že u dalších 23 % z nich se jednalo o děti jiného etnika, tedy více než pětina dětí umístěných v pěstounské péči byla jiného etnika.

Není pravda, že je těžké umístit děti jiného etnika do pěstounské péče.

c. Děti se zdravotním znevýhodněním v pěstounské péči:

Děti se zdravotním znevýhodněním se vyskytovaly v péči všech tří skupin pěstounské péče, nejvyšší zastoupení těchto dětí bylo v případě dlouhodobé zprostředkované pěstounské péče. V péči pěstounů nebyly pouze děti s lehkými znevýhodněními, naopak většina těchto dětí měla příznán druhý nebo vyšší stupeň závislosti.

Není pravda, že děti se zdravotním znevýhodněním nelze umístit do pěstounské péče.

d. Věk dětí v pěstounské péči:

Tento průzkum ukázal, že věk dětí v pěstounské péči je víceméně rovnoměrně rozložen napříč všemi věkovými skupinami a žádná věková skupina nepřevažuje. Významné rozdíly jsou však mezi jednotlivými typy pěstounské péče. Přesto se ve všech typech péče vyskytují děti z celého věkového rozpětí 0–18 let.

Není pravda, že jsou v pěstounské péči převážně malé děti.

e. Věk dětí při přijetí do pěstounské péče

Děti se do pěstounské péče umisťují ve věku 0 až 17 let, jejich průměrný věk při přijetí do péče se liší podle typu pěstounské péče. Mladší děti se významně častěji umisťují do pěstounské péče na přechodnou dobu, což je ovlivněno smyslem této péče. Děti ve starším školním věku se výrazně častěji umisťují do příbuzenské pěstounské péče.

Není pravda, že starší děti nelze umístit do pěstounské péče.

f. Příbuzenská pěstounská péče

Průzkum ukázal, že největší skupinu tvoří příbuzenští pěstouni. Vzhledem k tomu, že charakteristiky všech třech typů pěstounské péče jsou velmi odlišné, je zřejmé, že obecnou charakteristiku pěstouna jako takového z velké míry ovlivní nejpočetnější skupina – tedy příbuzenští pěstouni. Zprostředkovaní pěstouni (dlouhodobí a na přechodnou dobu) svými charakteristikami odpovídají více obrazu profesionálů než příbuzní pěstouni. Dochází tak ke zkreslení mediálního obrazu pěstounské péče jako takové.

Je třeba také brát v úvahu fakt, že pěstounská péče příbuzných se v řadě aspektů odlišuje od zprostředkované pěstounské péče a procesně působí jako jiný typ péče.

Příbuzenská pěstounská péče zkresluje obraz pěstounské péče u veřejnosti a bylo by vhodné ji vyčlenit jako samostatný typ péče.

g. Pěstounská péče na přechodnou dobu

Charakteristiky pěstounů na přechodnou dobu se lišily od ostatních dvou typů pěstounů především z pohledu věku a vzdělání pěstounů. I ostatní údaje naznačovaly, že tento typ péče má mnohem blíže k povolání (profesi) než ostatní typy pěstounské péče. Tato skutečnost bude ovlivněna také tím, že již dnes je tento typ pěstounské péče víceméně koncipován jako zaměstnanecký poměr (stálý plat, dovolená...).

Souhrnem tedy lze konstatovat, že v rámci pěstounské péče existují nyní tři velmi odlišné skupiny pěstounů, u kterých lze předpokládat také rozdílnou úroveň profesionality a potřebu rozdílné formy podpory. Bylo by vhodné tyto tři skupiny od sebe oddělit.

V rámci pěstounské péče lze rozlišit tři výrazně jiné skupiny pěstounů, jejichž charakteristiky predikují jinou úroveň profesionality.

7. Použitá literatura

Český statistický úřad. *Úroveň vzdělání obyvatelstva podle výsledků sčítání lidu*. Praha. ČSÚ. 2014. Dostupné online: <https://www.czso.cz/documents/10180/20536250/17023214.pdf/7545a15a-8565-458b-b4e3-e8bf43255b12?version=1.1>

Kuchařová, Věra. *Zpráva o rodině*. Praha. VÚPS. 2017. Dostupné online: https://www.mpsv.cz/files/clanky/31577/Zprava_o_rodine.pdf

Median. *Průzkum veřejného mínění – Postoje k pěstounské péči*. Praha. Nadace Sirius. 2018. Dostupné online: <https://www.nadacesirius.cz/projekty/projekty-oblasti-nahradni-rodinne-pece/pruzkumy-v-oblasti-nrp>

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Roční výkaz o výkonu sociálně právní ochrany dětí za rok 2017*. Praha. MPSV. 2018. Dostupné online: <https://www.mpsv.cz/cs/7260>

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí

Příloha 1 – Dotazník

		Profil pěstouna		
		Pěstoun 1	Pěstoun 2	Pěstoun x
Informace o pěstounské péči	Typ pěstounské péče			
	Příbuzenský vztah			
Informace o pěstounovi	Pohlaví			
	Věk			
	Nejvyšší dosažené vzdělání			
	Vyznání			
	Velikost bydliště			
Informace o dětech žijících ve společné domácnosti	Počet biologických dětí			
	Počet adoptovaných dětí			
	Počet dětí svěřených do péče 3. osoby			
	Počet dětí svěřených do pěstounské péče			
	Jsou mezi svěřenými dětmi v PP sourozenci?			
Informace o 1. dítěti v pěstounské péči	Stupeň závislosti			
	Jiné etnikum			
	Rok narození			
	Věk, ve kterém bylo svěřeno stávajícím pěstounům			
Informace o 2. dítěti v pěstounské péči	Stupeň závislosti			
	Jiné etnikum			
	Rok narození			
	Věk, ve kterém bylo svěřeno stávajícím pěstounům			
Informace o x. dítěti v pěstounské péči	Stupeň závislosti			
	Jiné etnikum			
	Rok narození			
	Věk, ve kterém bylo svěřeno stávajícím pěstounům			
Poznámky				